

Ruotsalaisten sanotaan asettelevan pilkkeet niin, ettei hiiri pääsee kulkemaan niiden välis-
tä. Suurpiirteisemmille suomalaisille kuulemma riittää, ettei pinon läpi saa heitettyä lakkia.

Vaikka kansanviisauksiin haluaisikin uskoa, tällä kertaa se on aika vaikeaa. Niin toista kieltä puhuu puiden säilytystä käsitelleen Mökkikisamme (3/2005) saldo. Meidän Mökin lukijoiden lähettämät kuvat kertovat, kuinka huolellisesti puupinoja vaalitaan Suomen mökeillä.

Raili Kervinen Tuusulasta kirjoittaa:

– Vuonna 1900 syntynyt, lähes erakkona elänyt setäni opetti aikoinaan, kuinka tehdään pyöreä puupino. Setäni asui Oulujärven rannalla Melalahdessa ja teki pinoja metsäänsä, josta hän kuljetti ne vesikelkalla keväthankien aikaan liiteriin. Sedältä oppimani taito on mielestäni suuri perintö.

Varastoipa puunsa liiterissä tai pinoissa, perusajatukseltaan puusouvi ei ole muuttanut miksikään sitten Railin erakkosedän aikojen. Urakan voi jakaa edelleenkin karkeasti ottaen kahtia.

Ensin kuivatus...

Kuivauksen tarkoituksena on saada pilkkeet mahdollisimman nopeasti noin 20 prosentin polttokosteuteen. Tuoreiden polttopuiden kosteusprosentti vaihtelee yleensä 40:stä 60:een. Hitaimmin kuivaa lämpöarvoltaan paras polttopuumme, koivu. Nopeimmin kuivuvat havupuut.

Nyrkkisääntönä pidetään sitä, että koivun pitäisi olla poltettaessa ylivuotista eli sen täytyisi kuivaa kaksi kesää ennen käyttöä. Muut puulajit kuivuvat yhdessäkin kesässä, jos säät ovat otolliset.

Sääolot kannattaa ottaa huomioon jo pilkontapaikkaa mietittäessä. Parhaimmillaan paikka on aurinkoinen ja tuulinen ja maaperä kuiva. Tuulta ja aurinkoa kannattaa tutkailla etenkin silloin, jos joutuu pinoamaan puut vaikkapa suojaisalle metsäaukealle.

Hyvissä oloissa kuivuminen käynnistyy jo siinä röykkiössä, johon klapit kasaantuvat pilkkoessa. Tiedosta on iloa, jollei pidä puusouvia rakkaana harrastuksenaan. Työn huolellisella suunnittelulla voikin välttyä erilaisten välivarastojen tekemiseltä.

Ei ole sattumaa, että rankapuut on pilkottu maalaistaloissa perinteisesti kevättalvella.

Tunnetko yksiköt?

Pilkkeitä kaupataan yleensä irtokuutiometreinä (i-m³) tai pinokuutiometreinä (p-m³). Irtomittauksessa puut heitetään mittalaatikoon sikin soikin, kun taas pinomittauksessa klapit kasataan siisteihin pinoihin. Yksi irtokuutiometri vastaa likimain 0,6 pinokuutiometriä.

Kuivuminen on silloin nopeinta, sillä sateita on yleensä vähän ja ilmankosteus alhainen.

Otollinen kuivausaika loppuu yleensä elo-syyskuussa. Syksyn sateet ja aamukaste katkaisevat kuivumisen, ja puiden kosteusprosentti alkaa kohota jopa sisätiloissa. Polttopuita ei kannatakaan halkoa loppukesällä, sillä kosteat puut ovat silloin alttiita erilaisille lahottajasiemille.

... sitten säilytys

Polttopuut suositellaan viemään liiteriin ennen syyssateita. Mutta entäs jos on hamsstrannut puita niin, etteivät ne mahdu katon alle? Silloin on tärkeintä tehdä sellaiset pinot, jotka pysyvät varmasti pystyssä ja joiden sisään ei sadevesi pääse. Liikaa suojaamisesta ei saa kuitenkaan innostua, sillä kauttaaltaan muovitettu pino homehtuu takuulla.

Pinopuut on suojattava kahta uhkaa – sateita ja maasta nousevaa kosteutta – vastaan. Alimmat pilkkeet kannattaa nostaa paksuisista rangoista tehtyjen aluspuiden tai vaikkapa kuormauslavojen päälle. Näin ilma pääsee kiertämään esteettä pinojen alitse.

Pinot voi kattaa pressulla, vanhoilla kattopelleillä tai vaikkapa maataloudessa käytettävällä aumamuovilla. Ilma kiertää parhaiten, jollei laita katetta suoraan pinoon kiinni. Suoja asennetaan muutaman syksyisen poutapäivän jälkeen, jolloin puut ovat kuivia.

Katteen voi poistaa keväthankien aikaan – ja aloittaa samalla uuden polttopuuvuoden.

Lisää polttopuista
Pirinen, Hannu 1997. Pilkeopas omakotitaloille.
Työtehoseuran julkaisuja 357.

Puupino

Puiden varastointi on taiteenlaji, joka kulkee suvussa – ja kukoistaa nykyisin mökeillä. Jos oma tyyli kaipaa hiomista, voit ottaa oppia muiden mökkiläisten nerokkaista ratkaisuista.

ot poikineen

Polttopuita verkosta

Oman mökkikunnan pilkekauppiat löytyvät kätevästi internetistä. Jos kaipaa saunapuita vaikkapa Mikkelissä sijaitsevalla kesäpaikalleen, verkosta löytyy muutamalla klikkauksella puolenkymmentä polttopuun myyjää. Tarjolla on niin koivuisia, leppäisiä kuin havupuisiakin saunaklapeja.

Syöttämällä nettilomakkeeseen tarvitsemansa puumäärän ja kuljetusmatkan, saa tietää, paljonko mökkihalle toimitetut saunapuut maksaisivat. Mikkelin esimerkissä tarjoukset kahdesta irtokuutiometristä 32-senttisiä koivuklapeja liikkuvat 50 ja 60 euron tietämissä, jos puut toimitetaan irtotavarana ja

kuljetusmatkan pituus on 15 kilometriä.

Hintaan vaikuttaa luonnollisesti myös se, toimitaanko pilkkeet tuoreina vai kuivina.

Internetin "polttopuupörssiit" kattavat useimmat Suomen kunnat. Itäisen Suomen myyjät löytyvät Mottinetti-välityspalvelusta. Suomen läntiselle puoleliskolle on levittäytynyt Halkoliiteri.

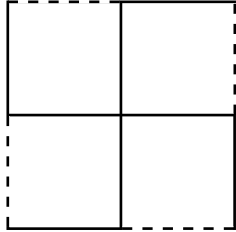
Molemmilta sivustoilta löytyy myös energialaskuri, jonka avulla voi vertailla eri puulajien ja tulisijojen tehokkuutta.

www.mottinetti.fi
www.halkoliiteri.com

▲ Jaako Kämpin mökki puut kuivuvat pihalla. Syksyllä ne siirretään liiteriin.

▼ Kun liiteri tuulettuu hyvin, sen voi täyttää tuoreillakin puilla. Seinät ovat kuorittua leppärunkaa. Heikki Pitkäsen mökki Liperin Roukalahdella.

Pino on tekijänsä näköinen

▲► Kätevä puukaruselli jakaantuu neljään lokeroon. Kuvan mallissa sivujen pituus on 2,5 m ja korkeus 2,4 m. Jokaiseen lokeroon mahtuu kolme riviä klapeja. Laudoitus on tehty 8 mm:n ilmaraolla. Karuselli on kyllästetty sinihaavan väriseksi. Kira Durchmanin mökki.

▲ Appiukon puupinot ovat takuulla suoria, kehuu kuvan lähettänyt Seppo Hakala. Pinosta toiseen ulottuvat rangat varmistavat, että luomukset pysyvät pystyssä. Sidepuita on parin metrin välein.

▲ Pyöreän puupinon ulkokehälle asetellaan parhaiten pinoutuvat puut. Oksat, kannonjukurat ja muun sälän voi hukuttaa keskelle. Suuri kuusi antaa suojaa Jari Björkrothin mökipuille.

▲ Näyttävä "puutynnyri" syntyy kahdesta betoniverkosta, jotka liitetään toisiinsa rautalangalla. Liitoskohdissa verkko on kaksinkerroin noin puolen metrin matkalla. Saunapuut saa otettua harvan verkon lävitse. Seppo Kaipion mökki.

► Puut voi pilkkoa metsässäkin, kun kuljetushäkki kulkee pujottelusuksien päällä. Carl-Johan Krogiuksen mökki.

◀ Kasvihuoneen kaarien alle mahtuu parin vuoden mökkipuut. Eri puulajit on pinottu omiin lokeroihinsa. Kuivimmat puut löytyvät helposti, sillä jokainen lokero on varustettu lapulla, johon on kirjoitettu pilkkomisajankohta. Reaaliaikainen varastotilanne löytyy myös isännän tietokoneelta. Pasi Koskisen mökki Luvian Pinkjärvellä.

▼ Katto on kahteen suuntaan kallellaan. Lähin nurkkatolppa on 2 m, takavasen 1,9 m, etuoikea 1,8 m ja takaoikea 1,7 m. Toisiinsa naulattujen trukkilavojen alla on sorakerros ja sen alla paksu muovi. Pitkät räystäät suojaavat sateelta. Kuivat ja tuoreet puut ovat eri osastoissa. Timo ja Birgitta Markkasen mökki Tervossa.

KUVA VESA JÄÄSKELÄINEN

Isku ja pyörähdys. Vipukirves iskeytyy ja repäisee pilkkeen irti.

Vääntöä!

Lyö ja löysää – siinä ohjeet uuden kirvesmallin käyttöön.

Vipukirveeksi ristityn keksinnön nerokkuus piilee epäkeskossa muotoilussa. Kun kirves iskeytyy puuhun, terä kääntyy painovoiman vaikutuksesta kyljelleen ja varsi pyörähtää pilkkeojen kädessä. Pölkky repeää kahtia.

– Terää ei tarvitse pelätä, sillä liike-energia loppuu kirveen iskeytyessä. Terä jää pölkyn päälle ja lukitsee sen paikalleen seuraavaa lyöntiä odotamaan, keksijä **Heikki Kärnä** sanoo.

Vipukirveen turvallisuutta on testattu Maatalousteknologian tutkimuskeskuksessa, jossa se on todettu tehokkaaksi, kestäväksi ja halkaisuvoimaansa nähden kevyeksi.

Keksijä itse myy vipukirvestä 199 euron hintaan (sis. postikulut).

Vipukirves Heikki Oy,
puh. (09) 877 9152,
www.vipukirves.fi